

איתא, שהנפש מקומה בלב והיא המניעה את האיברים, וכ"ה מר' בחיי (ואתחנן) בכל לבבך - הלב הוא משכן הנפש והחכמה.

והסביר, שהלב והמוח שניהם הם משכני הנפש יחד, ולכן מצינו שכאשר האדם מכוין לחשוב ולעיין בדבר מטה ראשו על זרועו, וזאת כדי לחבר הלב והמוח, שתעלה שפע ההשכלה שמקום משכנה הא' בלב ומשם תיסע למוח ששם גמר פעולתה, עיי"ש.

וכן עיין בנמוקי יוסף (ריש נדרים) "ר"ע היה חוכך בדעתו", שדרך בנ"א כשהוא מסופק בדבר המחשבה שכופף בעצמו ומתחכך. ובס' הררים התלויים בשערה (עמ' י"ח) הביא מס' דברי חיים (בהשמות) ששערות הזקן ממשיכות החכמה מהמוח אל הלב. וע"ע בטעמי המנהגים (אות כ"ב, וצ"ג) במנהג לשחק בזקן כדי להבין הלימוד. ובכנסת יעקב (דקפ"ח) הביא מהמהר"ם פאפירש שמות הזיכרון הוא בחלק האחורי ולכן הרוצה לזכור דבר יגביה ראשו. ודו"ק.

וכן עיין בס' אמת ליעקב (ניניו, מ"ש אות י') שבעת השינה מסתלק כל כוח הנפש לתוך הלב לבדו, ולכן תבין למה האדם מתעורר תיכף משנתו, כי א"צ רק שיתפשט מהלב לתוך הגידים, ולכן אדם ששם ידו בשינה על ליבו מצטער מזה, כיון שהנפש אינה יכולה לדפוק הדם באברים, עיי"ש.

אך באבן עזרא (משפטים כ"ג, כ"ה) כתב, יש אמצעיים בין הגוף לנשמה והם הרוח והנפש, שהנשמה היא החכמה ומקום מושבה במוח וממנה יוצא כל ההרגשות, אך הרוח נמצאת בלב וכו' חיי האדם והיא המבקשת שררה, ומקום הנפש בכבד והוא המתאוה למאכל ומשגל, עיי"ש. וכ"כ בס' נפש החיים (שער א' פי"ד וט"ו) המעשה הוא מבחינת הנפש שהדם הוא הנפש, ומשכנו בכבד שכולו דם. הדיבור הוא מבחינת הרוח וכמ"ש וברוח שפתיו, וכן נראה לעין שהמדבר בפיו מוציא רוח ומשכנו בלב. והמחשבה היא בחינת

אדה"ר, כשבא אדה"ר על כל בהמה חיה ועוף. ובכל אלף שנה הוא הולך ומתמעט עד סוף האלף, ואח"כ הוא גודל עד סוף האלף האחר, וזאת כיון שלא היה בכלל הגזירה של "ביום אוכלך ממנו מות תמות", עיי"ש"ב. ועיין בס' ואברהם זקן (מ"א אות מ"ט) שמי שדורש גנאי על אדה"ר נכנס בסכנה גדולה, ואצ"ל על מעשה העגל או מכירת יוסף, וכן על שום צדיק לא ידרוש רע, ושומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו.

בתנ"כ"א (רבה פט"ז) איתא, שה' בחר שחיי האדם יהיו רק ק"כ שנה, כדי שיזכור את יום המיתה, ולכן כשמת אדה"ר עשו אותו יום משתה ושמחה לזכרון יום המיתה. ועיין בחס"ל (מעין ד' נהר כ"ח) שאדה"ר מת בגיל תתק"ל שנה פחות ל"ג יום, עיי"ש. וא"כ למ"ד שבתשרי נברא העולם יוצא שביום כ"ו שבט עשאוהו יו"ט, עיי"ש. אם לא נאמר שה' ממלא שנותיהן של צדיקים שאז הוי ביום לידתו הוא ראש השנה. ועיין.

ב. מקום הנשמה בגוף

בשערי זוהר (דף קכ"ט) הביא מהמגלה עמוקות (אופן קצ"ה), שהנשמה מחולקת לה' חלקים שהם: נפש, רוח, נשמה, חיה ויחידה, ולחלק ה"יחידה" שבנשמה לא זכה שום אדם מלבד אדה"ר ומשה כשעלה להר סיני, אך ניטלה ממנו בעגל, עיי"ש"ב.

בס' נשמת חיים (מאמר ב' פי"ב ופט"ו) כתב, הנפש רוח ונשמה, הם נפש א' שבה ימצאו ג' כוחות: נפש שזה התאוה, רוח שזה הכעס, ונשמה שהוא כח המדעי. ודלא כמי שחילקם לב' חלקים שחלק א' בלב והאחר בראש, אלא השלשה הם נפש א' שמשכנם במקו"א. ונחלקו הפילוסופים היכן מקום מושב הנשמה הראשי, שאפלטון אומר בראש, ואריסטו אומר בלב. וכ"ה ממדרש (משלי) שנחלקו לגבי מקום משכן החכמה אם הוא בלב או בראש. ובמדרש נעלם (בראשית דף ח')